

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата педагогічних наук, доцента

Осадчої Тетяни Всеволодівни

на кваліфікаційну наукову працю

Юй Цютун

«Формування полікомунікативної компетентності здобувачів вищої мистецько-педагогічної освіти в процесі хормейстерської підготовки»,
представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії
зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки

Актуальність дослідження визначається сучасними тенденціями розвитку мистецької освіти, які потребують переосмислення підходів до підготовки майбутніх хормейстерів. У сучасному суспільстві, де музичне мистецтво виконує не лише естетичну, але й комунікативну та соціокультурну функції, особливо важливим стає формування полікомунікативної компетентності у здобувачів вищої освіти. Ця компетентність передбачає здатність організовувати ефективну комунікацію у хоровому колективі, забезпечувати духовно-ціннісне об'єднання його учасників і сприяти їхньому художньо-естетичному збагаченню. На цьому і наголошує авторка, яка пише, що «особливої значущості комунікація набуває в галузі музичного мистецтва, оскільки музика є однією з універсальних форм спілкування через її потужний емоційний вплив на особистість, який долає мовні бар'єри та створює емоційно-естетичний і духовний резонанс між суб'єктами взаємодії». Крім того, підготовка майбутніх хормейстерів має відповідати сучасним вимогам до професійної діяльності, яка включає не лише художньо-творчий компонент, але й педагогічну майстерність, уміння мотивувати, керувати творчим процесом і розвивати емоційно-естетичний потенціал кожного учасника. Інноваційні підходи до формування полікомунікативної компетентності сприяють гармонізації міжкультурної взаємодії, збереженню національних традицій та інтеграції їх у глобальний культурний простір. Таким чином, дослідження є важливим для вирішення завдань модернізації мистецької освіти та підготовки висококваліфікованих професіоналів, здатних до ефективної діяльності у сучасному мультикультурному світі.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження входить до тематичного плану науково-дослідної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» і складає частину наукової теми «Методологія та методика фахової підготовки майбутніх учителів музики та хореографії в контексті художньо-естетичних інновацій мистецької освіти» (державний реєстраційний номер: 0114U007160). Тему дисертаційного дослідження затверджено Вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 4 від 27.10.2022 р.).

Аналіз змісту дисертації підтверджує теоретико-методологічну обґрунтованість наукових положень і достовірність отриманих результатів. Вірогідність результатів і висновків дослідження забезпечується органічним поєднанням теоретичних даних, отриманих внаслідок глибокого аналізу великого обсягу джерел, а також застосуванням комплексу теоретичних, емпіричних і статистичних методів для перевірки та підтвердження ефективності розробленої авторської методики. Структура роботи є логічною та концептуально узгодженою. Теоретичний і експериментальний матеріал викладено в трьох розділах, що характеризуються чіткою та послідовною побудовою. Робота також містить анотацію, вступ, загальні висновки та висновки до кожного розділу, список використаних джерел і додатки. Дисертація вирізняється збалансованістю теоретичної і практичної частини, що позитивно відображає науковий стиль викладу матеріалу.

У вступі коректно і грамотно сформульовано науковий апарат (об'єкт, предмет, мета, завдання, наукова новизна тощо), що відповідає вимогам і спрямуванню дисертаційного дослідження. Мета дослідження полягає в розробці, теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці методики формування полікомунікативної компетентності здобувачів вищої мистецько-педагогічної освіти в процесі хормейстерської підготовки, яка чітко виражена через п'ять завдань, розв'язання яких послідовно відображено в трьох розділах роботи.

Структура дисертаційної роботи розвивається поступово і логічно, починаючи з визначення теоретичних засад досліджуваної проблеми та обґрунтування методологічної платформи і завершується експериментальною перевіркою авторської методики формування полікомунікативної компетентності здобувачів вищої мистецько-педагогічної освіти в процесі хормейстерської підготовки

У першому розділі дисертаційного дослідження авторка пропонує цікавий підхід до аналізу хормейстерської діяльності, акцентуючи увагу на її полікомунікативних аспектах. Вона розширює традиційні уявлення про комунікацію в хоровому мистецтві, досліджуючи вербальні, невербальні та паравербальні форми взаємодії, що є визначальними для ефективної роботи хормейстера. Особливу увагу приділено ролі емоційного контакту між учасниками творчого процесу, який не лише збагачує комунікативну взаємодію, а й акцентує увагу на хормейстерській діяльності як мистецтві посередництва між музикантами та аудиторією. Крім того, авторка справедливо наголошує на художній комунікації як ключовому механізмі передачі змісту музичного твору, демонструючи багатофункціональний підхід до диригентського спілкування. Викликає інтерес розгляд хорової театралізації як засобу посилення полікомунікативних процесів. Такий підхід сприяє не лише глибшій передачі музичного змісту, а й наданню виступу сценічної виразності, що робить кожен хорову інтерпретацію неповторною. Важливим внеском у дослідження є авторське трактування понять «передвиконавська художньо-інтерпретаційна полікомунікація», «художньо-репетиційна полікомунікація» та «художньо-виконавська полікомунікація».

На їх основі дисертантка розробляє ґрунтовне визначення полікомунікативної компетентності хормейстера. Визначені компоненти цієї компетентності – емоційно-вольовий, інтерпретаційно-проектувальний, експресивно-виконавський та рефлексивно-коригувальний – створюють цілісну модель професійної взаємодії хормейстера з колективом та слухачами, що забезпечує багатоканальну комунікацію й сприяє високій художній виразності диригентської діяльності. У цілому, розділ представляє собою важливу спробу розширити традиційні уявлення про хормейстерську діяльність, виводячи її на новий рівень через теоретичне осмислення і практичне застосування полікомунікативних стратегій.

Другий розділ дисертації ґрунтовно розкриває методологічні засади дослідження та презентує авторське методичне забезпечення формування полікомунікативної компетентності здобувачів вищої мистецько-педагогічної освіти в процесі хормейстерської підготовки. Концепція дослідження ґрунтується на низці наукових підходів, зокрема: аксіологічно-консолідаційному, герменевтично-нарративному, феноменологічному, полісуб'єктно-ресурсному, інтерактивно-синергетичному та акмеологічно-стратегічному. У межах дослідження аргументовано систему принципів, які забезпечують ефективність процесу хормейстерської підготовки: принцип художньо-виконавської афіліації; принцип інтеграції інтерсуб'єктивних цінностей і смислів; принцип художньо-семантичної експлікації; принцип антиципації; принцип іманентного аналізу; принцип художньо-творчої партиципації; принцип інтерсуб'єктної інтеграції синергії виконавсько-вольових зусиль; принцип прямого і зворотного зв'язку (фітбеку); принцип перепроєктування виконавсько-педагогічних стратегій. Заслуговує на увагу визначення і детальне обґрунтування дисертанткою педагогічних умов з відповідними методами та прийомами. Комплексний підхід до розроблення методичного забезпечення свідчить про його наукову новизну та практичну значущість, забезпечуючи ефективне формування полікомунікативної компетентності здобувачів вищої мистецько-педагогічної освіти у процесі хормейстерської підготовки.

Зміст третього розділу дисертації представлено ґрунтовним аналізом процесу експериментальної перевірки ефективності запропонованої авторської методики формування полікомунікативної компетентності здобувачів вищої мистецько-педагогічної освіти в контексті хормейстерської підготовки. Дисертантка детально обґрунтовує діагностичний інструментарій для оцінки рівнів сформованості досліджуваного феномену, а також презентує авторську методику, реалізовану в межах чотирьох послідовних етапів. На кумулятивно-адаптивному етапі застосовувалися методи, спрямовані на формування базових комунікативних навичок та емпатійного осмислення хорової партитури (художньо-образної ідентифікації; особистісно-комунікативної діалогізації; тренінг диригентських центрованих повідомлень; метод атрибуції емоційної «партитури»; практика інтерв'ювання хорового диригента). На аналітично-продуктивному етапі реалізовувалися методи, спрямовані на поглиблений аналіз хорового твору та моделювання

виконавсько-комунікативних процесів (понятійно-термінологічний тренінг; метод полікомунікативного виконавського аналізу; метод змістовно-процесуального моделювання репетиційного процесу; прийоми примноження палітри диригентських жестів; методи імерсивних технологій та віртуальної реальності). На творчо-регулятивному етапі акцент зроблено на розвиток креативного потенціалу та гнучкість диригентсько-хорової діяльності через застосування методів: поліверсійності репетиційного процесу; екстраполяції художньо-комунікативних пріоритетів; хорового проєкту; тренінг з управлінської диригентсько-хорової сугестії; перформанс-хору. На креативно-стратегічному етапі методика була спрямована на інтеграцію здобутих навичок у професійне становлення хормейстера (діалогічно-рефлексивної взаємодії; педагогічно-виконавського «перереформатування»; креативного методичного навчання; тренінг з формування хормейстерського іміджу; нетворкінг-сесія «Лабораторія хормейстерської майстерності»). Аналіз отриманих результатів експерименту підтвердив позитивну динаміку формування полікомунікативної компетентності у здобувачів експериментальної групи, що засвідчує ефективність розробленої авторської методики.

Наукова новизна і теоретичне значення одержаних результатів рецензованого дослідження. Вагомим науковим здобутком Юй Цютун є те, що вперше досліджено проблему формування полікомунікативної компетентності здобувачів вищої мистецько-педагогічної освіти в процесі хормейстерської підготовки; надано авторське трактування сутності і структурних компонентів досліджуваного феномена; запропоновано педагогічні принципи; розроблено й обґрунтовано педагогічні умови і методи ефективного формування досліджуваного феномена; імплементовано критеріально-діагностичний інструментарій у процес оцінювання рівнів сформованості полікомунікативної компетентності відповідно до його компонентної структури.

Практичне значення результатів дослідження полягає у можливості їхнього застосування в системі професійної підготовки майбутніх хормейстерів та викладачів у галузі музичного мистецтва. Розроблена методика формування полікомунікативної компетентності може бути впроваджена в освітній процес закладів вищої освіти, систему післядипломної підготовки, а також у практичну діяльність керівників хорових колективів. Крім цього, отримані результати сприятимуть удосконаленню змісту освітніх програм, підвищенню ефективності репетиційного процесу, розвитку комунікативних та виконавсько-педагогічних навичок студентів. Вони можуть бути використані при розробленні навчально-методичних матеріалів, спрямованих на оптимізацію диригентсько-художньої взаємодії та формування сценічно-образної культури хормейстерів.

Повнота викладу основних результатів дисертації в опублікованих публікаціях, зарахованих за темою дисертації. Основні результати дисертаційного дослідження висвітлено у 8 публікаціях автора, з них 3 – у наукових фахових виданнях України, 5 – апробаційного характеру (з яких 1 –

у співавторстві). Аналіз публікацій автора дозволяє зробити висновок про повноту викладу основних наукових положень її дисертаційного дослідження у науковій літературі.

Зауваження та дискусійні положення до дисертації.

Позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Юї Цютун висловимо деякі зауваження дискусійного та рекомендаційного характеру.

1. Принцип художньо-виконавської афіліації, як зазначено в підрозділі 2.1., передбачає розвиток емпатії та конгруентності здобувачів вищої мистецько-педагогічної освіти у процесі художньої комунікації. На нашу думку, доцільно було б розкрити механізми реалізації цього принципу саме на практиці, зокрема через певні методи, які сприяють розвитку цих якостей у майбутніх хормейстерів.

2. У роботі представлено метод імерсивних технологій та віртуальної реальності, який впроваджується на аналітично-продуктивному етапі авторської методики. На нашу думку, робота виграла б, якщо авторка адаптувала означені технології до репетиційного процесу в форматі дистанційного навчання.

Висловлені зауваження не знижують загальної позитивної оцінки рецензованої кваліфікаційної наукової праці.

Вважаємо, що представлена дисертаційна робота за актуальністю, науковою новизною і практичною цінністю, обґрунтованістю і достовірністю, отриманих результатів, повнотою їх викладення в опублікованих дисертантом наукових працях відповідає чинним вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог щодо оформлення дисертації» (zareєстрованого в Міністерстві юстиції України від 03 лютого 2017 р. за № 155/30023), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44, зі змінами, Постановою КМ № 341 від 21.03.2022), а її авторка, Юї Цютун, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Рецензент –

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри

вокально-хорової підготовки

ДЗ «Південноукраїнський національний

педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

